גליון
באר הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של

מורינו הגה"צ רבי **אברהם אלימלך בידרמן** שליט"א

וירא

מכון
באר האמונה

בס"ד

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון באר האמונה

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה

כל הזכויות שמורות להמכון © 2026

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן העניינים

פרשת וירא

אמונה ובטחון

היפלא מה' דבר - אין יאוש בעולם כלל ..... **ד**

תפילה

אשר עמד שם - אין עמידה אלא תפילה ..... **יב**

אהבת ה' ועשיית רצונו

ומצאת את לבבו נאמן לפניו - אהבת ה' בכל לב ..... **יז**

יראת שמים

כי ירא אלוקים אתה - מעלת יראת שמים בקדושה וטהרה..... **כא**

שהלך ללמוד תורה - כל העוסק בתורה הרי זה מתעלה ..... **כז**

הכנסת אורחים

ויטע אשל - סגולת הכנסת אורחים לכל העניינים ובפרט לזש"ק ..... **כח**

ספה"ק בת עין

סגולה נפלאה להעביר הסדרה בערב שבת קודש

סגולה ועצה שיוכל אדם **לקשר מחשבתו אל הדיבור בתפלות שבת**, הוא לראות **לקרות הפרשה שמו"ת דוקא ביום וא"ו עש"ק.**

והטעם, כי תורה שבכתב מרמז על בחינת המחשבה, ותורה שבע"פ שהוא פירושי התורה מרמז על בחינת הדיבור. ע"כ, קריאת הפרשת עם התרגום שהוא פירושו, שקורא ביום וא"ו ערב ש"ק, עושה פעולה שיהיה דבוק ומקושר אח"כ **בש"ק בעת התפילה מחשבתו ודיבורו כאחד.**

(בת עין, סוף דרוש לשבועות ד"ה סגולה)

סדר ועימוד: **א.י.ש. אשדוד** shwrtz@bezeqint.net

פרשת וירא

היפלא מה' דבר - אין יאוש בעולם כלל בפרשתן (כא יד-יט), 'ותלך ותתע במדבר באר שבע, ויכלו המים מן החמת וגו', ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך וכו', ויקרא מלאך אלוקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי וגו', ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער', ולכאורה צ"ב, לשם מה נכתב כל דבר המעשה בתורה הקדושה, וכי איזה תכלית וצורך יש לנו לדעת שנגמרו המים ונטה ישמעאל למות ונעשה לו נס. ומבאר הרד"ק, וז"ל, ונכתב כל זה, ללמד שלא יבהל אדם לצרות אם יבואהו, ויבטח בא-ל שישים האחרית לטוב, עכ"ל.

אמור מעתה, אם על הגר נאמר שאין לה להיבהל בראותה כי 'צרה' **באה עליה**, קל וחומר לכל **איש** מישראל, מזרע האבות הק' אברהם יצחק ויעקב, שאין לו להיבהל מכל מה שיארע לו, **אלא** יתלה מבטחו בהשי"ת שבוודאי ישים אחרית דבר לטוב[א].

יתר על כן מצינו להרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שמביא בשם זקנו

א. שאול שאל הגאון ראא"מ שך, הנה בתיבת נח שהו כל מיני החיות שבעולם, **עכברים ליד חתולים, אריות לצד שועלים, זאבים בסמיכות לכבשים**, כולם בתיבה אחת, תחת קורת גג אחד, במשך שנה תמימה, והכל תמהים, כיצד יצאו כולם משם חיים ושלמים, כיצד לא פרצה שם מלחמת עולם, והרי בטבעם כל אלו 'שונאים' זה לזה.

ותירץ הראא"מ, בע"כ צריך לומר שיש כאן טעות בעצם יסודו, כי החיות והבהמות טורפות והורגות זה את זה, לא מחמת שטבעם לטרוף זה את זה, רק מחמת **שרצון ה' הוא שחיה פלונית תטרוף את חיה פלונית בשעה פלונית במקום פלוני**... אמנם כשאין רצון ה' בכך, הרי גם אם יקציפו זה את זה לא יגעו אחד בשני לרעה אפילו לא כחגירת הציפורן. סוף דבר, מהם נלמד לדידן, **איש אינו מחליט עבורנו להזיק לנו או להפסידנו**, לטרוף אותנו או לאידך להיטיב לנו, הכל הכל נעשה בהחלטת הבורא, הוא הבורא הוא המנהיג הוא המחליט על כל צעד ושעל מה ייעשה בעולמו...

מעשה שהיה ברומני' תחת שלטון הקומוניזם, כידוע היו הללו מקפידים שהתושבים לא ירוויחו ממון הרבה, ומחמת כך היו הכל סוחרים שלא כחק (שחור) בהחבא. כמנהג הלזה נהג גם יהודי נכבד ושמו רבי משה, אלא שלדאבון לב נתוודע הדבר לשוטרים, והם החלו לדלוק אחריו, לגודל הסכנה עד כדי פיקוח נפש הסתתר רבי משה בדירת מסתור, ומפעם לפעם החליף את מקום המחבוא מפחד אימים שפחד על נפשו.

ויהי באחד הימים הגיע מכתב לביתו בו נכתב כי נתקבלה הבקשה שביקש זה מכבר לצאת מגבולות רומני', ועתה מאשרים לו לצאת, בתחילה שמח שמחה גדולה כי הגיע זמנו להפטר ממקום הרשע, אך רגע לאחמ"כ הבין, שיש לחשוש שמא הרשעים טומנים לו רשת, וכל מגמתם היא רק שיצא ממקום מחבואו, ובהגיעו לנמל האניות – לקחת את הפאספרין (ניירות) שלו ולעלות על האניה אז יתפסוהו לבית האסורים וכו'... לאידך הרי אין בזה תכלית להסתתר עד יום אחרון...

בצר לו ניגש בהחבא לבית הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע, וסיפר לו את כל דבר המעשה עם חששותיו, הרבי התעמק במחשבותיו ולאחמ"כ אמר לו איני יודע מה לענות לכם... וכאומר, הסכנה גדולה, לא כדאי להתקרב ולהתוודע לפני הרשעים, רבי משה החל לבכות, רבי הושעיני, הריני שרוי במצב סכנה, מה יהיה כאן, בכל רגע הם יכולים לתפוס אותי ולהשליכני הבורה...

אמר לו הרבי, הנך מבין בעצמך **שבדרך הטבע אין לך כל דרך הצלה** (כי כמה זמן אפשר להסתתר), אבל אם תאמין באמונה שלימה שרק הבורא יכול להצילך, ותבטח בו בבטחון אמיתי שהוא אכן יצילך או **אז תנצל**, שאג רבי משה, אני מאמין באמונה שלימה. אמר לו הרבי **לא די בדיבורים**, אלא עליך להאמין **בפנימיות הלב**, וכדי להגיע לידי כך הבה נדבר יחדיו דיבורי אמונה ובטחון, הרבי ישב עמו למשך שעה ארוכה, וחזרו על דברי אמונה פשוטה - הקב"ה בורא ומנהיג לכל הברואים, הוא כל יכול, כל הטבע שלו הוא, אין כל טבע העומד בפניו... הוא המחליט וכו', אין עוד מלבדו, אחר שעה שלחו הרבי לביתו וציוה עליו לשוב למחרת, וכך עשו במשך כמה ימים, בכל יום שיננו עניני אמונה, כי הקב"ה כל יכול, אין לו כל גבולות הטבע, הכל בידו, והיה הדבר לפלא, כי רבי משה היה מבוקש אצל השלטונות וה' ירחם אם היו תופסים אותו בבית הרבי, אמנם הרבי כדרכו בקודש לא חשש מהם כלל.

אחר שבוע אמר לו הרבי, לך בשלום ושלוה, ויהי בהגיע יום הפלגת האוניות הגיע רבי משה עם כל בני משפחתו לאולם הגדול שאצל הנמל, וכך היה הדרך, כל מי שקיבל אישור היה פונה לאולם שאצל נמל האניות, וממתין לשמוע את הכרוז מכריז את שמו, אז היה ניגש לקחת מידי הממונים את אישוריו מראה אותם לשומר העומד אצל שפת הים, ובהסכמת השומר עולה

הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לבאר בדברי המדרש (בר"ר נג יד) 'אמר רבי בנימין, הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, מן הכא ויפקח אלוקים את עיניה', והיינו, שדייקו מלשון הכתוב 'ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים', שלא נאמר 'ויברא ה' באר מים' או שהוציא מים חיים מן הארץ וכיו"ב, כי הבאר כבר היתה עומדת וקיימת שם מקודם אלא שהגר לא ראתה אותה, עד שפקח ה' את עיניה וראתה באר מים עומד לפניה זה מכבר, וזהו 'הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה פותח ומאיר עיניהם'.

על האניה. רבי משה ומשפחתו המתינו שעה ושעתיים וכבר כמעט התרוקן כל האולם, אבל **את שמם עדיין לא הכריזו, בני הבית נלחצו עד מאד, ואילו רבי משה לא אבד את שלוות נפשו**, ואמר, הקב"ה כל יכול, האניה לא תסע מבלעדנו, הכל מושגח ומתנהל משמיא... ברגע האחרון בטרם הפלגת האניה נכנס איזה קצין לאולם ושאל את רבי משה מה אתה עושה כאן, אמר לו רבי משה באתי לכאן לקחת הפאפירן שלי, הקצין ניגש לארון הוציא כמה פאפירן ונתנם לו, רבי משה ובני משפחתו נטלו חפציהם ובמהירות ניגשו אל האניה, הראו לשומר שהביט כהרף עין על האישורים, עלו על האניה ומיד בתוכ"ד הפליגה האניה לדרכה.

אחר כמה ימים נרגעו הרוחות, אז עיין רבי משה בפאפירן ו(לחרדתו) **לשמחתו ראה שיש שם חותמת אדומה, בה נכתב שאדם זה אסור לו בתכלית האיסור לצאת מגבולות רומני'**, והיינו שמשמיא עכבו אותם בנמל, ולא הכריזו את שמם, מה שגרם להם לבהלה, אמנם באמת בזה היתה טמונה כל הצלתם, כי רק מחמת האיחור והעיכוב לא היה לשומר זמן ושהות לבדוק את כל הנכתב בפנים, והסתפק בזה שרק ראה את שמו ומיד נתן להם לעלות על האניה.

וראה כי הכל תלוי אך ורק בהחלטת וציווי הבורא, כאשר הוא מחליט האם חיות יטרפו או לא, ואינו תלוי כלל ברצון החיות עצמם, אלא הקב"ה הוא בורא ומנהיג, הוא עושה לכל המעשים, וכן היה במעשה זה, כי אנשי השלטון מצידם טמנו לו פח, ברצותם להביאו אל הנמל כדי לתפסו חי ושלם לידם, ולמעשה, ע"י שהתחזק בבטחון שהקב"ה כל יכול, עכבו מן השמים שלא יהיה להם זמן לקרוא את הנכתב ויֵצאו רבי משה ומשפחתו לחירות עולם. סוף דבר לא השוטר מחליט עבור האדם מה יארע עמו, לא רופא ולא שדכן, לא עסקן ולא ראש כולל וכו' וכו' מחליטים עבור האדם, רק קוב"ה בכבודו ובעצמו. מעתה אל יזעף לב אדם על עיכובים ומניעות, כי כל עכבה לטובה, כל עכבה בחשבון ממעל באה להיטיב לו עד אין סוף ותכלית.

באר הפרשה - פרשת וירא

מבאן למד ה'חידושי הרי"ם' וז"ל, כי מעין הגשמי, ובשהקב"ה מאיר עיניו לעולם כל הנצרך לכל בריה רואה שהכל לפניו[ב]. עכ"ל. והרי מוכן בכל מקום ובכל עת רק שמוסתר שהישועה אליה אנו מצפים, ישועת

ב. עפי"ז ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ה ד"ה במדרש) מה דאיתא במדרש (בר"ר נג יד) על הפסוק (כא יט) 'ותלך ותמלא את הַחֵמֶת - הֲדָא אָמְרָת (זאת אומרת) מחוסרת אמנה היתה', וכבר הקשו רבים, מדוע נחשב לה מילוי החמת מים כחסרון באמונה, וכי המאמין לא יקח לדרכו מים כדי סיפוקו וסיפוק מלוויו.

אלא ביאורו, כי אך זה עתה הראו לה מן השמים כיצד **כל הנצרך לכל בריה מוכן בכל מקום ובכל עת**, והיה עליה ללמוד ולפקוח עיניה **ולראות שהקב"ה מכין מזון וכל צרכי האדם בכל עת ובכל זמן, וממילא אין לה שום צורך 'לדאוג' מהיכן יהיה לה מים למחרת, שהרי בוודאי הקב"ה ימציא לה מים** (או שיפתח באר במקום אחר, או שהרבה דרכים למקום), ומכך שמלאה מים מחמת דאגתה שמא לא יהיה לה למחרת הרי זה מוכיח בעליל שמחוסרת אמנה היתה, ועל כן הגם שהראו לה את יד ה' ונפלאותיו לא נכנסו הדברים לליבה.

מענין לענין, **מעשה מסופר** שבעיר אחת בגולה שימש איש יהודי כגבאי בביהמ"ד והיה האיש 'עם הארץ' עד שלגודל בורותו לא ידע קרוא וכתוב, וכשהוצרך לחתום על מסמך היה מקשקש סתם קשקוש... ובס"ד הכל היו מרוצים ממנו, הוא היה גבאי נאהב ונערץ על בני הקהילה. ביום מן הימים נלב"ע רב הקהילה, ונתמנה רב חדש, הרב החדש ניגש מיד לטפל ולהועיל את סדרי הקהילה, וכצעד ראשון החליט יחד עם טובי העיר שחייבים לנהל את 'ההוצאות והכנסות' של ביהמ"ד ב'דין וחשבון' (דו"ח) מדוייק, אבל מה יעשו הרי הגבאי אינו יודע קרוא וכתוב, ואין ביכלתו לנהל פנקסים, על כן בלית ברירה פיטרו אותו ונתנו לו דמי פיצויים...

הגבאי יצא מבנין הקהילה עם חבילת שטרות בכיסו, כשהוא אבל וחפוי ראש, כולו מלא צער ודאגה מה יעלה בגורלו, מהיכן יתפרנס, הלך ברחוב הנה והנה ללא יעד, עד שמצא עצמו בפתח היער הסמוך לעיר, ועלה בדעתו, שהנה רבים העוברים כאן בכל יום, ואין כאן כל פינה ומקום לנוח מעמל הדרך, אני אבנה כאן בית קטן, אכניס בו כמה שולחנות וספסלים, עם מזונות ושתיה, וממכירתם אתפרנס קימעא קימעא, למעשה הצליח ה' דרכו, הקהל נהר בהמוניו לחנותו, וה'פרנסה' החדשה הצליחה למעלה מהמשוער, מכר ללא גבול עד שהוכרח לפתוח עוד סניף, ובכל יום ויום הרוויח סכום עצום, בלילה היה מפקיד את רוב כספו בבנק, ומעט דמעט השאיר כדי חיותו, ואכן חשבון הבנק תפח מיום ליום... עד שקיבל טלפון ממנהל הבנק, וכה אמר לו,

הכלל וישועת הפרט, ניצבת ומובנה לפנינו, **אין** לנו **אלא** לבטוח בה'[ג] ולהתפלל **אליו** שיגלה עיננו[ד]. **ואף אם** נדמה בדרך הטבע שאין שום דרך ומבוא לישועה, יזכור **שלא** 'יפלא מה' דבר' **כיצד** להחיש

רואה אנכי שחשבונך תופח מיום אל יום... הבה נשקיע את כספך באיזה עסק, ונתן לו דפים לחתום, וקשקש סתם קשקוש...

אמר לו המנהל, עבור עסק גדול כזה עליך לחתום חתימה ראויה לשמה, אמר לו איני יכול לכתוב את שמי, הביט בו המנהל בפליאה, מה אתה סח, עשיר גדול כמוך... אמר העשיר אילו ידעתי קרוא וכתוב עדיין הייתי 'תקוע' באותה גבאות בביהמ"ד הקטן דשם, עם משכורת זעומה וקטנה.

ללמדנו, **א.** אמונה פשוטה, פיטרוהו ממקום העבודה שהכל אהבו אותו שם, זרקוהו לרחוב העיר כי הוא 'דפוק' שאינו יכול לכתוב, ולא ידע אנה יפנה ומה יעשה, מי יביט לעברו ומהיכן יתפרנס, ולמעשה, **דייקא ממקום נמוך כזה באה פרנסתו ועשירותו. ב.** על ענין השתדלות, אדם מדמה שהשתדלותו מביאה לו פרנסה, וזה גורם לו לדמות כוחי ועוצם ידי, ולכן לפעמים יוצא באמצע התפילה וכו', כי נראה לו שאם ירבה בעבודתו תתגדל פרנסתו, וכאן מצאת כי אילו היה בעל כשרון היתה לו פרנסה מועטת, ודייקא לגודל בורותו התעשר בעשירות מופלגת. ולא עוד אלא שכל עוד שהיה גבאי וסמך על הקשקוש כשנצרך לחתום עדיין לא היה עשיר, רק כשפסק מלסמוך גם על הקשקוש כשזרקוהו מתפקידו, והבין שאין לו דרך להועיל לעצמו והוא תלוי אך ורק בחסדי הבורא אז נתעשר בעשירות מופלגת כל כך. **ג.** לענין **עמידה בנסיונות היצר**, הנה מנהל הבנק שאלו קושיא עצומה, הרי אתה עשיר מופלג, היתכן שאינך יודע קרוא וכתוב, והעשיר הוכיח לו כי דייקא לרוב החסרונות שבו כך התגדל עד אין שיעור, כיו"ב, היצר בא להוכיח לנו, ראה נא, הנך מלא בחסרונות, מלא בתאוות שפלות, יצה"ר קשים, אף אתה תענה לו, אדרבה לפי רוב החסרונות כך תגדל חשיבותי, ה'עשירות' ברוחניות באה כפי גודל החסרון - לפום צערא **אגרא**...

ג. בהקדמת הספר 'ויגד יעקב' מביא בנו הרה"ק ה'ויחי יוסף' מעשה שהיה עם אביו המחבר הרה"ק ה'ויגד יעקב' זי"ע, וז"ל, פעם אחת בהיותו במרחץ טאצמאסדארף והלך בליל שב"ק אחר הסעודה לחוץ לשאוב אויר צח עם משמשיו, ובאו להמעיין של מי הרפואה, ותחת אחד השיחים ענה א' (או הוא ז"ל) כי טוב היה כעת לשתות ממי המעיין מחמת שהיה צמא למים, אבל שבת הוא ואי אפשר להביא כוס, ולא יכלו לשתות, וע"ז סיפר כ"ק אאמו"ר העובדא הידועה מהבעש"ט הק זי"ע שהובא בספה"ק נתיב מצותיך (נתיב היחוד שביל ג אות א), שפעם אחת נסע מרן הקדוש אור ישראל הבעש"ט עם תלמיד

אחד במקום שמם שאין שם מים, ובכמה פרסאות לא נמצא שם מים, והתלמיד צמא למים, ואמר לרבינו, רבינו הקדוש נצמאתי מאד, ולא השיבו, ואח"כ כשראה התלמיד צרתו שבא לסכנת מות חזר ואמר - רבינו צמא אני מאד והנני בסכנה, והשיבו, מאמין אתה שברגע שברא הקב"ה העולם ראה כל זה הצרה שיש לך והכין לך מים לשתות, ולא השיבו תיכף, עד שנתיישבה דעתו ואמר, רבינו הקדוש אני מאמין באמת, והשיבו, המתן מעט, ונסעו משם דרך מועט וראו שגוי אחד נושא שני כלים מים על כתיפו, וכשבא אצלם נתנו לו איזה פרוטה ונתן לו לשתות, ושאל מרן לגוי, מה זה שאתה נושא כאן מים במדבר שמם, ואמר, השר שלי נשתגע, ושלחני להביא מים ממעיין אחד שבכאן (אעפ"י שיש לו בסמיכות לביתו די והותר מעיינות טובים), **ואני נושא את המים ג' פרסאות ואיני** יודע למה, ואמר מרן להתלמיד, ראה השגחתו יתברך, ברא בשבילך שר להשתגע, והמציא לך מים, וכל זה צפה השגחתו יתברך ברגע של בריאת העולם... ככלותו לספר זה המעשה בא פתאום גוי וכוסו בידו לשתות ממי המעיין, וע"י זה שתו גם הם. ושאלו אותו מה לו כי בא עכשיו בחצות הלילה להמעיין לשתות מים, והשיב כי כבר שכב לישון, ופתאום נצמא מאד למים עד שהוכרח לקום ולבוא לשתות, ויהי לפלא. **כי גדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון כדי שמיד בבטחו בו תבוא הישועה לידו.**

ד. הנה אומרים בברכת יוצר 'מצמיח ישועות', ושמעתי ביאור נחמד, כי דייקא נקט 'מצמיח' ולא 'מביא' ישועות או 'נותן' ישועות, כי הוא דוגמת צמח האדמה, זורעים גרעין בעמקי האדמה ושם הוא מתחיל לצמוח מאין רואים, עד שלפתע עלתה ניצה ונתגלה ציצים ופרחים... כך האדם, מהלך אובד עצות, אינו יודע מה יעלה בגורלו, כיצד ימשיך, מה יהיה, ולא ידע שהקב"ה כבר הכין ישועתו, הכל מוכן מאין רואים, וברגע הראוי כשיעלה רצון לפני הבורא תצמח ישועתו, ובן רגע הרי הוא נושע לגמרי מצרתו.

אגב אורחא, הרה"ק רבי אברהם מפוריסוב זי"ע ביאר בדברי המדרש 'הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם', כי **אימתי הקב"ה מאיר את העיניים ומגלה את הישועה, רק לאחר שהגיע האדם להכרה ברורה שהוא 'בחזקת סומין' ואינו יכול לעשות כלום**, כי כל זמן שנראה לו לאדם שיש בידו ובכוחות עצמו 'להסתדר' ולמצוא פתח תקווה מבוא לישועתו עדיין אין הקב"ה מסייע לו, מאחר שהאדם בוטח בעצמו ולא בהקב"ה, ורק **לאחר שמרגיש שכלו כל הקיצין, והבין שאין בידו לעשות כלום זולתי הקב"ה אשר לו הכח והגבורה, אז זוכה לישועת ה' במהרה.**

וכך כתב בספר דבר אברהם (לר' אברהם הורביץ תלמיד החזו"א בהקדמה) 'מרגלא בפומיה (דהחזון איש) **תשועת השי"ת באה ברגע שהאדם כבר לא רואה בדרך הטבע מקום להוושע'.**

את הישועה אפילו באופן שלא עולה על דעת בן אנושה', וכביאורו של

כיו"ב ביארו במאמר הידוע תשועת ה' כהרף עין - הרף עין היינו עצימת העיניים, כלומר, **כשהוא מבין ומכיר שבכוחות עצמו אינו יכול להשיג כלום** וכל מעשה ידיו אינם אלא כגרזן ביד החוצב, ולכן הוא סוגר עיניו, ומוסר עצמו ומצבו, הצלחתו ועתידו לידי הנהגת שמים והשגחת הבורא ית' מיד תבוא אליו **תשועת ה'**.

פעם דרש הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל במסיבה של מצוה (דינער) למען החזקת ישיבה, ובתוך דבריו הביא את דברי המדרש (תנחומא כב) על הפסוק ב'נסיון העקדה' שאמר הקב"ה לאברהם 'קח **נא** את בנך' (כב ב), אין נא אלא לשון בקשה, 'כך אמר הקב"ה לאברהם נסיתיך בתשעה נסיונות ועמדת בהן, **עכשיו עמוד לי בנסיון זה כדי שלא יאמרו ראשונים לא היה בהם** ממש', עוד איתא (בר"ר נו יא) שה'נסיון האחרון שקול כנגד הכל, שאלולי לא קבלו אבד את הכל'. והרבה יש לתמוה, וכי אדם שעושים לו 'מבחן' עם עשר שאלות, וידע להשיב על תשעה מהן, האם נחשב שאינו יודע כלום או נחשב שעכ"פ הצליח 90%... ואם כן קשה, מדוע אם לא היה עומד בנסיון האחרון היה מאבד שכר הכל והיו אומרים שהראשונות אין בהם ממש. וביאר הגר"ש, כי כל הנסיונות עד עתה היו כלפי אברהם עצמו, **אך עתה היה הנסיון שישחוט את בנו** (הנסיונות הראשונים היו בינו לבין הבורא, וכאן היה הנסיון היחידי שנעשה עם בנו גם יחד), ואם לא היה עומד בו הרי זה סימן שלא הצליח להעביר את החינוך לדורות הבאים, **ואם כן מה תועלת יש בכל עבודתו אם אין בנו ממשיך בדרכיו.**

בין המשתתפים שם היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, ולאחר שגמר לדרוש אמר רבי משה לרבי שמעון, כי ביאור דברי המדרש הוא, **שהמאמין רק 90% ואילו ב10% הנותרים אינו מאמין הרי הוא כופר בשלמות - בכל ה100%...** ומאחר שאברהם אבינו נתנסה בענייני אמונה, הרי אם לא היה עומד בנסיון העשירי ח"ו אזי היה מתברר שאינו מאמין כלל והיה מאבד שכר הכל, **כי אין 'פשרות' באמונה, להיות מאמין ואינו מאמין...** אלא או שהוא מאמין בשלמות או שאינו מאמין כלל.

ה. כבר אמרו (חת"ס, תו"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים לר"ח פלאג'י, ועוד ספרים) **לפרש בפסוק** (תהלים קכא א) **אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי**, כלומר, שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין, במה יתחזק – **עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין'**, אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך **איננה** קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה **יש מאין**...

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מכתבי החפץ חיים, כ) **בכתוב בפרשתן** (יח יג-יד) 'ויאמר ה' **אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר', ולכאורה צ"ב מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כגנותה של אותה צדקנית, גם צ"ב מדוע האריכה תורה בכל הענין אם שרה צחקה או לאו. ומבאר הח"ח, כי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר אירע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו, ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא ייתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה דשרה שנדע שיש לקב"ה תרעומת על הנהגה כזאת** (וכלשון הרמב"ן פסוק טו, והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין, או שתאמר אמן כן יעשה ה'), **כי היפלא מה' דבר - הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המר, ובין רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה**[1].

דברים חוצבים להבות **אש בעניין זה**

כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (דברי סופרים טז) וז"ל, **אין ליהודי להתייאש משום דבר, בין בעניני הגוף כמו שאמרו** (ברכות יז) **אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מהרחמים, בין בעניני הנפש אפילו נשתקע למקום שנשתקע וחטא בדבר שאמרו ז"ל** (זוה"ק ח"א דף רי"ט ע"ב) **שאין תשובה מועלת ח"ו, או שתשובתו קשה. או שרואה עצמו משתקע והולך בעניני עולם הזה, אל יתייאש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשי"ת יכול לעזור בכל ענין.**

וכל בנין אומה הישראלית היה אחר היאוש הגמור ד'אברהם ושרה זקנים וגו', ומי מלל לאברהם' (להלן כ ז), **שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה הצדקת ידעה והאמינה דהשי"ת כל יכול, ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק אצלה להאמין זה בידעה זקנת אברהם... וכן זקנתה, ואם היה רצון השי"ת לפקדם, היה פוקדם מקודם, דלמעט בנס עדיף, ולא עביד ניסא במקום שאין צריך, אבל באמת מאת ה' היתה זאת, שיהיה בנין האומה דוקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין שאין להתייאש**

---

1. ויחזק עצמו במאמר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע (הובא ב'לב שמח) לפרש במה שאמרה שרה 'אחרי בלתי היתה לי עדנה וַאדנִי זקן' (יח יב), כלומר שהגם שכבר אין שייך בדרך הטבע שתזכה לבנים, אך **אדוני** הוא הקב"ה אדון הכל הרי הוא **זקן** מלא רחמים, ויחוס וירחם עלי להושיעני גם מחוץ לדרך הטבע.

כלל', דלעולם השי"ת יכול לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' ככה.

וכן הישועה דלעתיד נאמר (ישעי' נג א) 'מי האמין לשמועתינו' וכו', וכן אמרו (סנהדרין צז:) ד'אין בן דוד בא עד שיתייאשו מן הגאולה', ועל כן אמר (ישעי' נא ב) 'הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם', דגם התחלת בנינכם היה כן אחר היאוש, ושוב מצאתי בתנחומא (וירא טז) על פסוק (כא א) 'וה' פקד' דבר זה עיי"ש.

אשר עמד שם - אין עמידה אלא תפילה בפרשתן (יח כ-כב), 'ויאמר ה' (פירש"י 'אל אברהם') זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו', ויפנו משם האנשים (המלאכים) וילכו סדומה, ואברהם עודנו עומד לפני ה'', הקשה הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע, שנראים הדברים שלא עפ"י הסדר, מדוע הזכיר בתוך ה'דין ודברים' שבין הקב"ה עם אברהם את הענין ש'ויפנו משם האנשים', והלכו להפוך את סדום בדבר ה', ולכאורה היה לו לומר 'ויאמר ה' וכו' ואברהם עודנו עומד לפני ה'' בתפילתו, ורק לאחמ"כ כאשר 'וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו - נסתלק הדיין, נסתלק הסנגור והקטגור מקטרג' (פסוק לג, וברש"י) שם הוא המקום לכתוב 'ויפנו משם האנשים' להפוך את סדום.

אלא ביאורו, שבא הכתוב ללמד 'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים', כי הנה הקב"ה אומר

ז. כדברים הללו אמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זי"ע לחתנו הרה"ק רבי אלטער'ל הוורויטץ מדז'יקוב זי"ע בשעה שבנו הרה"ק רבי מנדל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק רבי יהוד'לה זי"ע) נפל למשכב בעודו בילדותו ומצבו החמיר מאד עד שסכנה נשקפה לחייו. באותה שעה אמר להם הרה"ק, הנה, שלשה שותפים יש באדם, הקב"ה אביו ואמו, ומדיני 'שותפות' הוא שאם שלושה שותפים עשו עסק יחדיו, א"א לאחד מהם לפרוש אלא ביד שני השותפים האחרים לכפות אותו להמשיך את השותפות (חו"מ קעו טו). אף אתם ב'שותפות' שיש לכם בבנכם בידכם הדבר - לכפות כביכול על הקב"ה השלישי שבשותפים שישאיר לכם את הפיקדון היקר בידכם. אך כלל נוסף יש בדיני שותפות, והוא, שבאם שניים מהשותפים מתייאשים מהעסק הרי שהשותף השלישי זוכה בכל הסחורה מן ההפקר. על כן היזהרו נא שלא ליפול לזרועות הייאוש, חיזקו ויאמץ לבכם לקוות אל ה', השתדלו והרבו תחינה ובקשה לפני מלך שומע תפילה. ואכן, האב והאם המשיכו להתפלל מתוך תקוה רבה והבן הבריא לאורך ימים ושנים (הגש"פ מפי ספרים וסופרים הערה קב).

לאברהם זעקת סדום ועמורה כי רבה, עומד אני להפוך את סדום ועמורה על חטאיהם הרבים וכבר נגזרה הגזירה, ולא עוד אלא שויפנו משם האנשים - כבר יצאו המלאכים לעשות שליחותם לבצע את פסק הדין, ה'חרב חדה' כבר הונחה על 'צווארי' סדום ועמורה, ואברהם אבינו רואה שהמלאכים הולכים לשם, ואעפי"כ, ואברהם עודנו עומד לפני ה', שלא נתייאש בלבבו לאמור שכבר עומדים 'לאחר מעשה' ואין מקום לתפילה, אלא אפילו בשעה קשה כזו עדיין התאמץ לבטל את הגזירה[ח], כי יפה כח התפילה לבטל את הנגזר ואפילו בזמן שהגזירה כבר עומדת ממש להתקיים.

וכבר כתב כן רבינו ה'ספורנו' וז"ל, אף על פי שהמלאכים אשר שלח להשחית כבר הגיעו לסדום, מכל מקום אברהם עודנו עומד לבקש רחמים וללמד זכות כאמרם ז"ל (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, עכ"ל.

בא וראה עד כמה גדול כוחה של תפילה, מהאמור בפרשתן (יח יב) 'ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה', וכבר עמדו המפרשים ורבותינו הראשונים לבאר הטעם מדוע צחקה ולא האמינה למלאכי השרת משרתי עליון שאמרו בדבר ה' ש'כעת חיה והנה בן לשרה'.

ח. וכזאת מצינו גם אצל דוד המלך, שאמר לו נתן הנביא 'גם הבן הילוד לך מות ימות' (שמואל ב' יב יד), ואכן מיד אחר כך חלה הילד ויכבד חוליו מאוד, וכתיב (שם טז) ויבקש דוד את האלוקים בעד הנער ויצם דוד צום' וגו', ופירש הרד"ק **ויבקש דוד את האלוקים – שהתפלל בעד הנער, אעפ"י שהנביא אמר לו מות ימות התפלל בעדו**, והרי אין לך חרב חדה מונחת על הצוואר גדולה מזו, נבואה מפורשת שהנער ימות, והנה מחלתו כבדה ואנושה, אך דוד עומד ומתפלל...

עובדא נפלאת פלאי פלאות שמענו מבעל המעשה הרה"ח רבי זעליג קארניצער שליט"א, עפ"י הוראת רבו מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א לרפוא"ש נוהג ר"ז להוציא את הטלפון מכיסו בעת התפילה, ולהניחו בצידי השולחן כדי שלא יראה ולא ירגיש באמצע התפילה מי מתקשר. **כן עשה גם ביום שישי פרשת נח העעל"ט** בהיותו בגולה בעי"ת בארא פארק בביהמ"ד ווויז'ניץ (ברחוב חמישים ואחד), והנה, באמצע תפילת שחרית התפוצץ לפתע הטלפון ויצאו ממנו אש ותמרות עשן... ונגלה כבוד ה', כי אוי לו אם היה הפלאפון בכיס והיתה האש פורצת בתוככי בגדיו, ה' ירחם, וניצול בזכות הקבלה טובה והשמירה על כבוד התפילה כשהוא עומד לפני ה'.

ומבאר ה'ספורנו', ששרה אמנו לא ידעה שהמלאך אומר כן בציווי ה' אלא חשבה שהוא ברכת המלאך, וכברכת נביא כעין ברכת אלישע שבירך את השונמית (מלכים ב' ד טז), ולכן צחקה, כי ענין הלידה אצלה הוא ממש כ'תחית המתים', וזה אי אפשר אפילו על ידי ברכת מלאך אלוקים, אלא שינוי טבע גדול כזה אפשר רק על ידי מצוות (ציווי) הא-ל פרטית או בתפילה משגת חן מאתו[ט]. ללמדנו כוחה של תפילה שהיא גדולה מברכת מלאך.

בפרשתן (כא יז), 'וישמע אלוקים את קול הנער ויקרא מלאך אלוקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם'. כבר דקדקו חז"ל בלשון הכתוב, שהרי גם הגר בכתה והתפללה על בנה ישמעאל, וכדכתיב בתחילה (שם טז) 'ותשא את קולה ותבך', ומכל מקום מבואר להדיא 'כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם', הרי לך שתפילתו של ישמעאל נתקבלה יותר מתפילת הגר. וטעמא דמילתא ביארו חז"ל (בר"ר נג יד) בזה"ל, 'באשר הוא שם, בזכות עצמו, יפה תפילת החולה לעצמו יותר מכל'. וכן הביא רש"י מכאן שיפה תפלת החולה מתפילת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל.

הוסיפו בעלי המוסר, כי לכאורה היה מקום לומר שתפילת אחרים עליו תתקבל יותר, שהרי החולה אפוף בכאבים, טרוד בייסוריו ושקוע בצערו,

---

ט. הקשה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה יו"ד ח"ד סי' נא) מדוע הקפיד הקב"ה על שרה שלא האמינה לדבריו שיהא לה בן בשנה הבאה, והרי לא היו נראים המלאכים אלא כערביים, וכי עליה להתייחס לכל 'ערבי' שאומר שיהיה להן בן כשהיא כבר באה בשנים לעת זקנתה... אלא מכאן מוכרח, **שהשי"ת מקבל לפעמים גם תפילת וברכת אנשים פשוטים ואפילו אינשי כערביים מאיזה טעם**, על כן לא היה לזלזל ולצחוק על דבריו. וכבר כתב הרמב"ן (פסוק טו) 'והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או **שתאמר אמן כן יעשה ה'**. ומכאן חיזוק נפלא – **בל יאמר אדם מי אנכי שאתפלל והרי ידעתי מך ערכי ושפלותי**, לא ולא, כי מ"מ בוודאי אינך גרוע מערבי שפל, ואם תפילתם וברכתם חשובה הרי תפילתך חשובה לאין ערוך פי כמה וכמה.

ומדברי הרמב"ן יש ללמוד, כאשר איש יהודי מברך את רעהו – שעל המתברך לומר אמן כן יעשה ה' וכיו"ב. , וז"ל ה'מגן אברהם' (או"ח ר"ט סק"ג) איתא במדרש כששומע אחד מתפלל דבר **או מברך לישראל אפי' בלא הזכרת השם חייב לענות אמן**. ולכן עונין אמן אחר 'הרחמן' בברהמ"ז.

ואין בידו כ"כ להתפלל בכוונה שלימה בלא היסח הדעת. אלא ביאורו, אעפי"כ עדיפה תפילת החולה על עצמו כי תפילתו באה מקירות לבו יותר מאחרים, ועליו ייאמר 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת'.

זאת ועוד, שהרי ישמעאל היה רשע גמור **ובעל עבירה**, שכבר עבר על ג' החמורות (עיי' רש"י כא ט) וגם **יצא** לתרבות רעה (שם יד), ומכל מקום שמע אלוקים לקול תפילתו, **ולא** לקול **תפילת הגר שהיו 'נאים מעשיה בקטורת'** (רש"י כה א), ללמדנו דעת, **כי אין כל נפק"מ מיהו המתפלל, אלא בכל שהתפילה תבוא יותר** מעומק הלב **יותר במהרה תתקבל לרצון', ואף אם יצאה מפי מי שאינו** ראוי כ"כ, ומאחר שתפילת החולה **היא** יותר 'באמת' ויותר מעומקא דליבא על כן יותר היא מתקבלת.

ואם הדברים אמורים ב'ישמעאל', קל וחומר **לתפילתו של בן ישראל שבוודאי** תתקבל ברחמים **ובאהבה לפני אדון כל. וכך כתב** הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (פרשת ויחי ד"ה א"י מלת) וז"ל, **כל אדם צריך** להתחזק

י. אמרו חז"ל (ברכות ו:) 'כל **הקובע מקום לתפלתו** אלוקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו, ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב (בפרשתן יט כז) וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (תהילים קו ל) ויעמוד פינחס ויפלל'. וביאר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן יהוידע שם) מהו מעלת קביעת 'מקום' לתפילתו, כי **המקום המיוחד לתפלה הוא הלב**, וממילא, זה האיש אשר פעמים מכוון בתפילתו ופעמים שאינו מכוון נמצא שאינו קובע 'מקום' לתפלתו, 'אבל המכוון תמיד בלבו הרי זה חשוב קובע מקום לתפלתו', וכלומר **שעיקר התפילה היא בכוונת הלב, והנוהג כן תמיד הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ואלוקי אברהם בעזרו**, ועל כך הביאו ראיה מאברהם אבינו שנאמר בו 'אל המקום אשר שם לפני ה'', ומשמע שהיה זה רק לפני ה' (ולא לפני אחרים), ובעל כרחך היינו הלב שהוא גלוי לפני ה' לבדו, אבל הפה הוא גלוי גם לאחרים.

באופן אחר הקרוב לזה פירש בספר 'אבן שלמה' (להגאון רבי אברהם אויערבאך זצ"ל אבד"ק דאמביע, נלב"ע לפני כמאה שנה), שידוע מאמר מרנא הבעש"ט הק' זי"ע **שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא**, וממילא זה המתפלל בלא כוונה ומחשבתו משוטטת בדברים ובמקומות אחרים, הרי אינו קובע מקום בתפילתו, רגע אחד 'נמצא' בעיר פלונית ותיכף נוסע לעיר אלמונית... אכן **אם מכוון בתפילתו הרי הוא נמצא במקום אחד בכל העת**, והוא קובע מקום לתפילתו, **ומאחר שמתפלל בכוונה זוכה שיהיה אלוקי אברהם בעזרו.**

בלבו אמונה זאת שבודאי אין הקב"ה מואס בשום תפילת עמו ישראל, ואף שהוא נקרא 'הגדול הגבור והנורא' ולו דומיה תהילה, אעפ"כ יקר בעיניו דבורים של עמו ישראל, אפילו ממי שהוא ח"ו בדיוטא התחתונה, אעפ"כ מגיע מזה תענוג להבורא יתברך וכו'.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי יז כג) 'שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט', ופירש רש"י בזה"ל, הקב"ה מקבל דברי הבנעה ופיום מחיק הרשעים כלומר בסתר בינו לבינם, להטות ארחות משפט - להפוך דינו מרעה לטובה. עכ"ל.

והנה רבים אומרים לנפשם, הן כבר שפכנו תפילות בעושר מדוע עדיין ישועתנו מתמהמהת מלבוא, ילמדו מפרשתן, שאברהם אבינו התפלל להצלת בני סדום ועמורה מהפיכת העיר, 'אולי יש חמישים צדיקים... ארבעים וחמשה... ארבעים... ולכאורה נראה שתפילתו לא הועילה במאומה שהרי לבסוף נהפכה העיר 'כמהפכת סדום ועמורה'. אמנם, כבר כתבו הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק בפרשתן אות ה) והרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (בפרשתן), שבוודאי הועילה התפילה, האף אמנם לא על כל העיר, אלא גבי לוט, ש'ממנו מלכות בית דוד (היוצא מרות המואביה) ממנו מלך המשיח'. ללמדך שאין תפילה שאינה פועלת, אלא שפעמים נוטלה הקב"ה לענין אחר הנצרך יותר לנו ואיננו יודעים כלל על צורך זה'כ.

וכנודע המעשה שפעם אחת אחר התפילה ניגש הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע אחד מן המתפללים ונתן לו 'שלום עליכם' כדרך שנותנים למי שבא מדרך רחוקה, תמה הלה על ה'קבלת פנים'... וביאר לו הרה"ק, הן עתה בעמדך בתפילה חשבת על היריד בלייפציג, ועל כן נחשב כאילו היית בלייפציג, ובדין הוא לקבל בשלום עליכם רבתי למי שבא מלייפציג לבארדיטשוב...

וכמה עלינו להיזהר שלא להיות כאותו שמספרים עליו **שעמד ברחובה של עיר באמצע יום השוק** כשהוא נושא ונותן בעסקיו בכל ליבו ונפשו, **ולפתע הרגיש שתי דפיקות על ליבו**, ולא ידע מי הוא המכה אותו, ומה עוול בכפיו שעל כן מגיע לו מכות ברחוב העיר באמצע המסחר, **עד שנזכר שבעצם הנו בביהמ"ד ועומד באמצע ברכת סלח לנו...**

יא. וכן הוכיחו ממה שנאמר (תהלים כב כה) 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני וכו' ובשוועו אליו שמע', והא פשיטא שאין הכתוב מדבר ב'עני' בממון או בדעת, שהרי אין כל הוה אמינא שהקב"ה יבזה אותו מחמת כן... אלא בעל כרחך **שמדובר ב'עני' במעשיו**, שאכן ראוי לבזותו ולשקצו, ואעפי"כ, **בשוועו אליו שמע...**

ואפשר לומר, שלכך היה למחרת 'וישכם אברהם בבוקר אל המקום **אשר עמד שם את פני ה'** (יט כז), **שבא** להתפלל **באותו מקום אשר עמד שם, אף שלא נענתה** תפילתו של אתמול על סדום, והיה יכול לומר נצרך **אני** לשנות מקומי כדי שישמע ה' **את תפילתי, כי האמין שאין תפילה אחת חוזרת ריקם, ובוודאי נענתה תפילתו מאתמול** (ועיין במדור 'ישקו העדרים' בסוף הגליון).

ומצאת את לבבו נאמן לפניו - אהבת ה' בכל לב

בפרשתן (כב א-ב), 'ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח **נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק** ולך לך **אל ארץ** המוריה והעלהו שם לעולה' וגו', ומדייק רבינו הר"ן (בדרשותיו דרוש ו ד"ה והנה כתב) מלשון הכתוב קח **נא, כי אין נא אלא לשון בקשה**, והיינו

מן הבאר

בפרשתן (כא יז), 'כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם'. יש שביארו שלכן מתעטפים עם הטלית בעת הברכה **כעטיפת הישמעאלים** (טור או"ח ח בשם הגאונים), כי פעמים הרבה יבוא היצר לאדם בגשתו לתפילתו ויאמר לו הרי חוטא ופושע אתה כזאת וכזאת עשית – כיצד תעיז להראות פניך לפני ה' ולהתפלל לפניו, **לזה מזכירים לו לאדם את עטיפת הישמעאלים, כי כשם שנתקבלה תפילתו של ישמעאל 'באשר הוא שם' כך תתקבל גם תפילתך** ולא יביטו בשמים על מעשיך שבעבר, ומעתה לך נא עמוד נא התייצב נא, והאלוקים ישמע לקול שוועתך וימלא כל משאלות לבך לטובה ולברכה.

יב. ידוע משלו של המגיד מדובנא (משלי יעקב) על לשון הכתוב 'וה' אמר המכסה אני מאברהם, ואברהם היו יהיה לגוי גדול....' ולכאורה צ"ב מה ענין זה לזה, אלא משל לשנים שנכנסו אל החייט להזמין בגד עבור בנם, האחד דקדק עד מאד במידות הבגד והשני לקח ככל אשר יעשה החייט, משנדברו ביניהם הבינו שזה הראשון בן יחיד לו, ומה יעשה בבגד שאינו מדויק עבורו... לאידך רעהו נתברך בח"י צאצאים, ואם לא יתאים הבגד לראובן ישמש הבגד לשמעון, ואם לא עכ"פ ישמש ללוי וכו'... אף כאן, אמר הקב"ה המכסה אני מאברהם, והרי כשישמע את הגזירה יפיל תחנוניו ואף אם לא יועילו התפילות לגבי סדום, מכל מקום 'ואברהם היו יהיה לגוי גדול' – ויצטרך לתפילות הרבה, והתפילה שלא תיענה בעד דבר זה תעלה עכ"פ לענין פלוני מצאצאי אברהם וכולו רווח עצום...

שהקב"ה **לא** ציווה על אברהם לעקוד **את** יצחק בנו ולשחטו, רק ביקש ממנו, ואברהם אבינו עמד בנסיון ועשה רצון קונו וחפץ צורו.

ואלו דבריו הבוערים, וז"ל, שלא היה נמשך לו שום עונש כלל **אם לא** עקדו **כי לא** צוהו ה' יתברך בזה, **והוא** הבטיחו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' (כא יב), וזהו לשון הכתוב 'קח **נא את** בנך', וזה אינו לשון ציווי **אלא** לשון בקשה - שהראה לו שייטב **בעיניו אם** ימחול **אברהם** על הבטחתו ויעקוד **בנו**, ולו היה אברהם משיבו - הן לי **לא** נתת זרע כי **אם** זה, והבטחתני בו ואיך אעשה זה, לא נחשב עוון ולא תשיגהו עונש מזה, ואעפי"כ לגודל **אהבתו את השם מצא את** לבבו לעקדו בדי שיעשה חפץ ה' לבד"ג, ואע"פ שאילו **לא** עשאו **לא** היה משיגו עונש כלל, וזהו ענין העקידה וסודו, עכ"ל.

ונמצינו למדים ענין נפלא, כי כל ההבטחות הגדולות **שנאמרו לאברהם אבינו בזכות** העקידה, **והיא** שעמדה **לאבותינו** ולנו עד עצם היום הזה [וכלשון רבינו הרמב"ן (כב טז) יען **אשר** עשית המעשה הגדול הזה שנשבע בשמו הגדול ושיירש זרעו **את** שער **אויביו** והנה הובטח **שלא** יגרום שום חטא שיכלה זרעו **או** שיפול ביד **אויביו ולא** יקום והנה זו הבטחה **שלימה בגאולה** העתידה לנו] שעל כן נקרא שמה 'מאכלת', הם מחמת **שעשה את** רצון ה' לגודל **אהבת** ה' שבערה בליבו, כי 'רחמנא ליבא בעי'ד, וכמו שמאריך שם הר"ן, וכתב

יג. הנה כתיב בריש פרשתן (יח א) 'והוא יושב פתח האהל כחם היום', ופירש רש"י, 'הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו **מצטער** שלא היו אורחים באים הביא המלאכים עליו בדמות אנשים', ותמה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) **מה מקום יש לצער זה**, והרי אין חיוב הכנסת אורחים אלא בזמן שיש אורחים, ואם אין אורחים אין שום מצווה, וכי שמענו מעולם מי שיצטער בימות החול על שעכשיו אינו שבת... [ואין זה דומה למי שאנוס שאינו יכול לקיים מצוות, ששם בעצם שייך החיוב אלא שהוא אינו יכול לעשות מחמת אונסו ומחלתו, אך באופן שאין אורחים אין מצווה כלל]. ומבאר, כי אברהם אבינו עמוד החסד התאווה בכל ליבו לעשות חסד, כי מלבד עצם **החיוב** לגמול חסד אזי עיקר הדבר הוא להיות **איש חסד** במהותו, עד שנפשו **תשתוקק** לעשות חסד, ועל כן הצטער שאין אורחים.

ואין הדברים אמורים רק לעניין החסד, אלא כך הוא בכל המצוות, **עיקר המצווה היא ההשתוקקות לרצות לזכות לקיים את המצווה**, ואף אם אינו שייך בדבר [וכמו שהביא עוד דוגמאות לדבר, עיי"ש].

בתוך דבריו כי המעשים הטובים אין תכליתם שיעשום האברים, **אלא כונת**

יד. איתא בגמרא (ברכות כ.) אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא וכו', אמר ליה קמאי הוו קא מסרי נפשייהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם. כיו"ב איתא גם במס' סנהדרין (קו:) אלא ששם מובא בלשון זה 'אלא הקב"ה ליבא בעי'. וביאר הרה"ק בעל התניא זי"ע שאין כאן כל סתירה, והיינו הך - 'למסור לבו' לה' האמורה במסכת סנהדרין היא היא מסירות הנפש שעליה דברו במסכת ברכות.

וכאשר משבר האדם את רצונו ותאוותו למען שמו באהבה הרי זה נחשב ממש כמסירות נפשו על קדושת השם ['נפש' הוא רצון, וכלשון הכתוב (להלן כג ח) 'אם יש את נפשכם לקבור את מתי'].

מן הבאר

כתב הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (וירא ד"ה עוד נ"ל ע"ד צחות) על הכתוב (יח ט) 'ויאמרו אליו איה שרה אשתך, ויאמר, הנה היא באוהל', כי בראות המלאכים את ה'שפע' הרב שהוגש לפניהם בבית אברהם – ג' לשונות בחרדל וכו', אמרו לו **איה שרה אשתך** לבטח איננה בבית, שהרי 'אשה עיניה צרה באורחים' (ב"מ פה.), ומכיוון שאיננה בבית היית יכול להגיש לנו הרבה כפי רצונך... **ויאמר** להם אברהם, לא כדבריכם, אלא **הנה היא באוהל** והיא אשר הכינה את כל השפע הרב, כי שיברה את טבעה, שלא להיות 'עיניה צרה באורחים', אלא מכנסת היא את האורחים כראוי – **כדרך הצדיקים שמשנים טבעם**, אמרו המלאכים **אם כן, ראויה היא שישלם לה ה' מידה כנגד מידה וישנה בעבורה את הטבע** שתלד בן, ואז בישרו 'שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך'.

וכבר איתא בספר חסידים (קצו) **המתגבר על יצרו ונסיונותיו יזכה לנס. ע"כ.** וכל אחד ואחד בעניינו, **כאשר ישבר טבעו למען שמו יתברך, יזכה לישועות וניסי ניסים למעלה מעלה מדרך הטבע**, וכלומר, שבכדי 'להזכר לטובה' לא די לנו במצוות שבהם הורגלנו מבית אבינו כהנחת תפילין ותפילה ג"פ ביום וכיו"ב אף שמעלתם שגבה עד מאד, אבל להזכר לטובה ולהצלה נזכה דייקא בזכות שבירת טבע ועבודה שעולה לו בקושי, וכגון, בשעה שה'דיבור' עומד הכן לפרוץ מפיו ובכוחותיו האחרונים הנו 'בולם פיו', או כשמתגבר על רצון הטבעי להביט וכו' ו'עוצם עיניו' וכיו"ב, עי"ז 'יזכר לטובה' להנצל מכל פגע ומקרה.

הלב בהם, והעושה רק מצוות וציווי ה' אינו מוכיח שנותן את ליבו ותשוקות אהבתו לה', ואינו אלא כעבד העושה ציווי האדון מחמת ההכרח וכמצוות אנשים מלומדה, ורק זה שעושה את רצונו ית' אף בדברים שאינם מחויב בהם הוא אשר נמצא לבבו נאמן לפניך.

ובזה מבאר עוד מה שאמרו חז"ל (ע"ז לה.) 'חביבין עלי דברי דודים [תקנות חז"ל שהם מדברי סופרים] יותר מיינה של תורה', וכלשון קדשו, והטעם בזה, כי דברי חכמים הם גדרים וסייגים ותקנות לעיקר המצוות, ומי שעושה הגדרים ותוספת שמירה על המצוות - מורה שאינו עושה אותן כמצות אנשים מלומדה אלא בכוונה גמורה, וזה עיקר המצוות ותכליתן השלם, עכ"ל. ומכאן ילמד כל אחד ואחד לעצמו, כי כל המוסיף עוד תוספת קדושה בגדרים וסייגים [בדברים שלא ציוו עליהם חז"ל] הרי הוא המקיים עיקר המצוות ותכליתן השלם, ועל ענין זה זוכים להפלגת השבר, וכעין ענין העקידה[טו].

בלל הדברים הוא כמו שכתב רבינו הרשב"א (בשו"ת ח"ה סי' נה) וזל"ק, והוא אומרו 'ואהבת את ה' אלוקיך

טו. עוד יש להוסיף בעניין זה של עשיית רצון השי"ת אף אם אינם ממצוות ה' המפורשות – מה שביאר הרה"ק הבעל התניא זי"ע (תורה אור בלק) בדרך משל ש'לאדם יש רמ"ח אברים הנמנים במשנה (ספ"ק דאהלות) שלשים בפיסת הרגל כו' ח"י **חוליות** השדרה כו', אך **החוט** השדרה עצמו הנמשך בתוך החוליות **אינו ממנין האברים**, ועכ"ז הוא **המעמיד ומקיים** את כל האברים - שמבריח מן הראש עד הירכיים, ועל ידו נמשך **החיות** מהמוחין לכל האברים, שהאברים מחוברים בצלעות והצלעות בחוליות והחוליות בחוט השדרה, והחוט אינו בכלל האברים רק שהוא המקשר כו', **ומתחיל מהמוח ומתפשט עד הרגלים** ולכן אם נפסק חוט השדרה וכו', כמן כן לגבי המצוות שהם רמ"ח אברים רוחניים, שיש עניינים שאינם מן המצוות ואינם מכלל ה'אברים', אך הם הם מעמידי כל 'הגוף' והם הנותנים לו כח וחיות לכל שאר המצוות.

ובאמת, כל אחד אשר יש לו 'לב' יכול להרגיש בעצמו על עניינים מסוימים שהם נותנים לו עוז ותעצומות, ואם לא ינהג בם ירגיש קרירות בעצמו עד שיעשה את כל המצוות בלי טעם וחיות אלא כמי שכפאו שד, רח"ל... ועל כן האיש החפץ 'חיים' יחזיק בכל התוקף באותם דברים שהם אצלו כנשמה המחייה את הגוף, ויברח ממה ש'מייבש' אותו, ואין צורך להרחיב בדבר, ובפרט בימינו אנו, עד כמה אותם 'כלים' טמאים מוציאים את ה'נשמה' ומרוקנים כל לחלוחית דקדושה, ושומר נפשו ירחק מהם.

בכל לבבך', וכמו שאמרו ז"ל (ברכות נד.) **בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע**, ויצר הרע הוא המפתה לאדם ללכת אחר חמדת הלב, והזהירנו להיות חשק עבודתו ואהבתו ית' מבזה כל החשקים, כאומרו (שה"ש ח ז) 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו', והוא מידתו של אברהם אבינו עליו השלום, שניתן לו בן בעת זקנתו אחר היותו חשוק בנים ושנתאווה לו כל ימיו, והיה המעולה שבמין האנושי ועיקרו בחפץ חסד, ונעשה לו אבזרי לאהבת בוראו לשחוט אותו בידו, ועזב ושבח אהבת בנו יחידו אשר אהבו תכלית אהבה וחשק להיות אהבתו גוברת ומשבחת כל החשקים והתאוות, עכ"ל, ועל כך נצטוינו ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך, כלומר להיות אהבתו גוברת ומשבחת כל החשקים והתאוות.

ובזכות זה יזכה לגילוי שכינה, וכמו שכתב הרה"ק החתם סופר זי"ע, [הובא באוצר הנפלא - 'אוצרות חתם סופר'], וז"ל, וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום, על דרך מוסר ירמוז לנו, כי בהיות שלא זכה אברהם אבינו ע"ה לגילוי שכינה הלזה הנכבד אלא בימי זקנותו, שאז כבר נחלשו תאות הגופניות וניתכו האיברים הרבה התכה טבעית, ולוטשה הנשמה ליטוש הראוי לזאת המראה, מ"מ עיקר זכיותיו לזאת היתה במה שהתאמץ בעבודת ה' בילדותו בעת רתיחת הילדות, אז כבש יצרו, ואפילו בדידיה לא אסתבל (ב"ב טז.). ועי"ז זכה בימי זקנותו לכל היקר והגדולה הלזה. והנה 'איילון' לשון חוזק כידוע, וממרא לשון תמורה - והוא התכת אברים הממרים על ידי המאכלים, עד שבימי הזקנה ממש כבר אפס כוחם והתמורה חזק, ונקרא אלוני ממרא, עכ"ל. והיינו דאמרן, כי כל הגילוי בא לו בזכות ההתגברות בימי הרתיחה והנסיונות.

כי ירא אלוקים אתה - מעלת יראת שמים בקדושה וטהרה

בפרשתן (כב יב), 'כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה' וגו', **ואיתא במדרש** (במ"ר טו יד) **בזה"ל, וכל מי שהוא ירא מן הקב"ה סופו לֵעָשׂות מלך**[טז], ממי אתה למד

טז. פעם הלך הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע עם משמשו, בדרכם ניגש גוי אחד ושאל את המשמש 'מי הוא רבינער זה' ('רבינער' הינו רב בלשון גוים, וכיון שראה אותו בבגדי רבנות שאל באיזו עיר הוא משמש ברבנות), השיב המשמש ואמר 'הוא אינו רבינער, אלא וואנדער-רבינער' - כך היו מכנים את האדמו"רים, מפני האותות והמופתים שהיו מחוללים בכוחם בקרב הארץ, כי משמעות 'וואנדער' בשפת האידיש הוא 'פלא', תמה הגוי ושאל מה משמעות

'וואנדער-רבינער', נענה הרה"ק מהוסיאטין ואמר, יש 'רבינער' על מדינה שלימה, ויש 'רבינער' על עיר אחת, ויש רק על שכונה אחת, **אולם יש 'רבינער' על עצמו** (היינו ששולט על רצונותיו) **והוא הנקרא 'וואנדער-רבינער'...** והסמיך לכך חתנו הרה"ק ה'אהלי יעקב' זי"ע, שכן מבואר ב'אבן עזרא' בעניין הנזיר, לפרש מה שנאמר (במדבר ו ב) 'כי יפליא לנדור', שנקט הכתוב כי **יפליא** - מפני שעושה דבר **פלא**, כי רוב העולם הולכים אחרי תאוותם והוא פורש עצמו מהם, וכמו כן זה שאינו הולך אחר תאוות לבו, לו נאה ויאה הכינוי 'וואנדער רבינער'.

מן הבאר

בפרשתן (כב יא) 'ויקרא אליו מלאך ה' **מן השמים**', ומבאר ה'משך חכמה' (וירא ד"ה ויקרא) כי מה צורך יש לנו להודיע מהיכן קרא אליו מלאך ה' [ועוד, וכי יש מלאך שאינו מן השמים...], אלא, כי **באותה שעה שהעלה אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח היה נחשב ככהן הגדול ביוה"כ בהיותו בקודש הקדשים, והיה אסור למלאך לעמוד שם לרוב קדושת המקום** (כדכתיב ויקרא טז יז, 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש עד צאתו', ואמרו חז"ל ירושלמי יומא פ"ה ה"ב, שגם המלאכים אסורים לשהות שם באותה שעה, מאחר ש'דמות פניהם פני אדם' יחזקאל א י), **על כן נאמר ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים – משם דיבר אליו ולא ירד אליו, כי לא הותר לו להיות בסמיכות למקום העקידה.**

ביסוד זה ביאר הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע ('בית יצחק' חיי שרה, ד"ה ויהי כי זקן) **הא דכתיב בפרשת חיי שרה** (כז א), **ויהי כי זקן יצחק** וַתִּכְהֶין עיניו מראות' וגו', וברש"י, 'כשנעקד על גבי המזבח והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, **וראו מלאכי השרת והיו בוכים**, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו', וביאר הרה"ק **שלכן בכו המלאכים, על כך שהם לא הגיעו לבחי' מסירות נפש בציווי השי"ת, כי 'אדם' המתנסה בנסיונות נחשב יותר מהמלאך** (ולכן מותר לכה"ג שהוא 'בשר ודם' להכנס לקוה"ק ולמלאך לא הותר).

הא למדת לכל איש ואיש, **בכל נסיון, כשהוא מתמודד עם עצימת עיניים, בולם פיו, עוצר בעצמו מללכת או מלעשות איזה פעולה שאינה טובה – והוא לוחם מלחמת אש קודש עם יצרו הקשה והמר המנסה בכל כוחו להפילו עד עפר**, הרי זה מתעלה גבוה מעל גבוה, עד שמלאכי השרת מצטערים ומורידים דמעות מתוך יגונם שלא הגיעו למעלת 'האי גברא', והמקום אשר עומד שם נהפך להיות אדמת קודש כמו הכה"ג ביום הקדוש במקום הקדוש ביותר, **ומאד מאד גדולה חיבתו לפני המקום ב"ה.**

מאברהם, על ידי שנתייראו מן הקב"ה נעשה מלך, שנאמר 'כי אתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה', ומניין שנעשה מלך, שנאמר (לעיל יד יז) 'אל עמק שוה הוא עמק המלך', מהו שוה, עמק המלך, שהשוו הכל ונטלו עצה וקצצו ארזים ועשו כסא והושיבוהו מלך עליהם, עכ"ל המדרש, ומסיים לבאר על פי זה מה שנאמר (משלי כד כא) 'יְרָא את ה' בני וָמֶלֶךְ', כי על ידי שיתייראו מה' יזכה להיות 'ומלך'".

ובאמת, אין עצה ואין תבונה בלתי יראת שמים, ובדכתיב בפרשתן (כ יא) 'ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלוקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי', וביאר בה המלבי"ם בהרחבה בזה"ל, הודיע לו שגם אם נראה איש שהוא פילוסוף גדול וחקק לו נימוסים ישרים והרגיל **את עצמו במדות טובות על פי עצת שכלו, והוא עושה משפט וצדקה הכל עפ"י עצת שכלו, בכל זאת לא נוכל**

ובאמת ב' ה'פירושים' בלשון 'וואנדער-רבינער', א. שעושה נפלאות אותות ומופתים, ב. ששולט על עצמו, הרי הם שתיים שהן אחת, **כי זה האיש המפליא לשלוט על עצמו מבלי להלך אחר תאוות העולם הוא אשר בכוחו לפעול אותות ומפתים לעצמו ולאחרים.** והן הן דברי המדרש, כי מי שהוא שולט ו'מולך' על עצמו זוכה להיות 'מלך' גם על אחרים.

וכבר היה מעשה בעת שחלתה נוו"ב של הגה"ח רבי אברהם שרייבער זצ"ל מלאנדאן והוצרכה לרפואה וישועה גדולה. נכנסו בני משפחתו לרבם הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע והניחו על שולחנו 'קוויטל' בבקשת רפואה שלימה, אך הרבי דחה את הקוויטל, נבהלו בני המשפחה עד מאד, אך מיד נענה להם הרבי, **יהודי כרבי אברהם השומר על פיו ועיניו מכל משמר** (צדיק זה היה מודד את המרחק שבין ביתו ל'בורסה' לפי כמות המשניות שהוא מספיק בדרכו, וכך היה אומר דרך הליכה אורכת ד' פרקי משניות, והחזרה ה' פרקי משניות), **יכול זיך אליינ'ס קוויטלען** (יכול לפעול בעצמו כל הישועות). כשהגיעו הדברים לפני הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע נענה ואמר, **הנה גילה הבית ישראל את כל סוד הרבי'סטעווע** (האדמורו"ת), כלומר, כי זהו כוחם של הצדיקים בשמירת החושים למען כבוד שמו יתברך...

יז. שמעתי מכ"ק אאדמו"ר זי"ע בשם צדיקי קמאי לפרש במה שנאמר (תהילים קכח ד) 'הנה כי כן יְבֹרַךְ גבר ירא ה', שאחר שנזכר שם בתחילת המזמור ברכות לרוב ליראי ה', וכדכתיב (א-ג) 'אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו, יגיע כפיך כי תאכל וגו', בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך', כלומר, שיזכה לפרנסה ולנחת מכל יוצ"ח, אם כן **הברכה הגדולה ביותר בה יבורך גבר הוא שיזכה להיות ירא ה', וממילא יזכה כבר לכל הברכות...**

לבטוח על האיש ההוא שבעת תסיתהו תאוותו לעשות רע שתמיד יגבר שכלו על תאוותו, כי בהפך עת תבער בו אש תאוותו וכו' באין רואה אז גם שכלו ילך שולל לרצוח וכו' ולעשות כל רע. רק כח אחד נמצא בנפש האדם אשר בו נוכל לבטוח שלא נחטא, והיא מדת היראה וכו' עת תמלא הנפש מיראת אלוקים המשקיף על נגלהו ונסתריו והצופה את כל מעשיו, אז גם עת יגבר עליו יצרו יירא ויבוש מהמלך הגדול הרואה את כל מעשיו ויזהר מעשות רע וכו'. ועל זה אמר כי אמרתי - הגם שראיתי עַמְּךָ שהם בעלי מדות טובות עושים משפט וצדקה ולא ראיתי בם שום דופי רק חסרון אחד שאין יראת אלוקים במקום הזה וכו' והרגוני וכו' - לא אוכל לבטוח בם, שעת תבער בם אש התאוה לא יוכלו לכבוש את יצרם ויהרגו אותי אחר שלא יָרְאוּ אלוקים, כי השכל לבדו ונמוסים השכליים לא יעמדו בפני זרועות התאוה. עכ"ל.

ומעיקרי היראה היא שמירת העיניים כדבעי, וכמו שכתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה ד"ה ויישא עיניו השני) על האמור בריש פרשתן (יח ב) 'וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו' וז"ל, יש להתבונן בכל מקום שנאמר וישא עיניו אצל ראיה, וכי לא ידענו שכח הראות הוא על ידי נשיאת עפעפי העין, והוה ליה למימר סתם וירא והנה וכו'. אך תתבונן שזהו מדרך צדיקים אשר אבריהם וחושיהם ברשותם ובפרט כח הראות אשר הוא מסרסורי החטא יבלמוהו הצדיקים לבל ינוע את עצמו עד ירשהו השכל לפעול פעולתו בהבחן בשכל אם הראיה הזאת לא תנגד לחוקי התורה וכו', וזהו שאמרה התורה 'וישא עיניו וירא' ולא 'וירא' סתם, להורות שאברהם אבינו לא ראה בפתאום שום דבר מבלי מעשה רק בשהיה שופט בשכלו הענין תחילה אז הרשה את עפעפי עיניו להרים ולפעול בחוש הראיה. עכ"ל.

וביוצא בדבר כתב הרה"ק ה'תפארת עוזיאל' זי"ע (לך לך ד"ה וישובו) לדרוש בלשון הפסוק (לעיל יד ז) 'אל עין משפט היא קדש', כי על ידי 'עין משפט', ששופט את עיניו, מתי להסתכל ומתי לא, ושומר את פתחי עיניו כדת וכמשפט הרי 'הוא קדש' מתקדש בקדושה של מעלה כי אי אפשר לבוא למדרגת קדושה רק ע"י שמירת עיניים[יח].

יח. בלשון זה כתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן יהוידע סוטה ח. ד"ה אין יצה"ר), ולכן **ראיה** בגמטריא **גבורה** (216), לרמוז **עיקר גבורת האדם במלחמת יצה"ר היא בראיה שלו**, ששם שולט. וזה הפתח שהיצה"ר נכנס בו אצל האדם. עכ"ל.

ועל הכל יגדור עצמו בגדרים וסייגים (כא י)[כ], **ואילו אברהם לא רצה לשלחו לבל יתקרב אל הרע**[ט], וכמו וירע הדבר בעיניו עד שאמר לו הקב"ה שנודע הביאור בשם הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע במה שאמרה שרה שמע לקולה (שם יב), **כי** מהשפעת ישמעאל שיצא לתרבות לאברהם גרש את בן האמה הזאת רעה על יצחק, **אולם אברהם אבינו**

עוד כתב שם, כי האותיות שאחר 'עין' הינם 'כסף' (אחר ע' – פ', ואחר אות י' בא אות כ', ולאחר ן' הוא האות ס'), ו'כסף' הוא מלשון כיסופים ותאווה, לרמז כי רק אחר **עין** רואה מגיע **כסף** כיסופים ותאוות רעות רח"ל, אך אם אין עין אין 'כסף'...

האדמו"ר מנאנדבורנא מפתח תקוה זי"ע היה ידוע בהפלגת קדושתו ב'שמירת עיניים', מתחילה היה דר בעיה"ק ירושלים, כשהגיע לדור בפתח תקוה בירר קודם ר"ה (הראשון) אודות המקום של 'תשליך' ושמע שיש שם בעיות של שמירת עיניים, לכן לא יצא לאותו מקום, אלא אמר תשליך בבית. וכך אמר **תכלית אמירת תשליך היא לזרוק את העבירות הישנים, אבל חלילה לקנות שם עבירות חדשות.**

יט. דבר נורא אמרו בעלי המוסר ללמוד מהאמור בפרשתן (יח ח) 'ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו', והביא רש"י מדברי חז"ל (ב"מ פו:) שבוודאי לא אכלו המלאכים ממש אלא '**נראו כמו שאכלו**, מכאן שלא ישנה אדם מן המנהג', אף על פי כן מצינו במדרש (שוח"ט תהילים ח, ובעוד מדרשי חז"ל) **שלא ניתנה התורה למלאכי השרת אלא לישראל משום שהם אכלו בשר בחלב** [חמאה וחלב ובן הבקר] אצל אברהם אבינו, ולכאורה תמוה שהרי **באמת לא אכלו אלא רק נראה שאכלו**, אלא מכאן נראה עד כמה צריך להתרחק מן הרע, **ואף מי 'שנראה כאוכל' מפסיד לעצמו את כל התורה רח"ל...**

כ. ובהאי עניינא ייאמר עוד, שהנה נאמר (כא ט) 'ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק', ופירש רש"י שהכוונה היא לג' העבירות החמורות, ע"ז ג"ע ושפיכות דמים, כי 'מצחק' רומז לשלושה אלו, שהוא 'לשון ע"ז, כמו שנאמר (שמות לב ו) ויקומו לצחק, דבר אחר לשון גלוי עריות, כמה דתימא (להלן לט יז) לצחק בי, דבר אחר לשון רציחה כמו (שמואל ב' ב יד) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו' וגו'. ולכאורה יש כאן תמיהה רבתי, **א.** מדוע לא נזכר דבר זה מפורש בתורה אלא רק בדרך רמז בתיבת 'מצחק'. **ב.** ביותר קשה, וכי אברהם בעצמו לא ראה זאת, ולא הבין שעל ע"ז וכו' צריך לגרשו, עד שהוצרך הקב"ה בכבודו לומר לו כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה.

אלא ביאור הדבר, **שאכן, לא היו שם עבירות בפועל, רק איזה 'צחוק' – קרירות, ושחוק מעניינים קדושים** וכיו"ב, ומשראתה זאת שרה הצדקת הבינה

טען כנגדה שיצחק הוא קדוש מרחם ושמור מכל רע, עד שמוכן לעקוד עצמו על גבי המזבח, ואין מקום לחשוש שיוכל ישמעאל להשפיע על צדיק נשגב ומושלם ביראתו ביצחק. אך הקב"ה אמר שמע בקולה, וכדרשת חז"ל לרוח הקודש שבה (ב"ר מה ב), **שאפילו צדיק תמים יכול להתקלקל ע"י חבר רע, ואין מנוס מלגרשו** (הרה"ק האמרי חיים זי"ע פר' תולדות).

והנה כשהתפלל אברהם אבינו על אנשי סדום להצילם מן ההפיכה ביקש (יח כד) 'אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר...' והלשון 'בתוך העיר' נראה כמיותר, וכתב הרמב"ן וז"ל, והנכון בעיני כי אברהם אמר בתוך העיר לאמר שאפילו יהיו נכרים בתוכה ראוי שיצילוה, עכ"ל. וכלומר שצדיקים העוברים בה כאורחים גם כן יצילוה. מעתה יקשה לך מדוע לא עבר שם אברהם אבינו עם 'הנפש אשר עשה בחרן' ויחדיו יעלו למנין עשרה שהקב"ה ענהו שאף בעבור העשרה יציל את אנשי סדום, ומכאן, שכל כך מסוכנת היא השהות בין אנשי סדום הרעים וחטאים אף לרגע... עד שעם כל השתדלויותיו ותחנוניו בעדם עדיין לא עלתה על דעת אברהם לעבור בתחומי סדום, גם לא לשלוח לשם אפילו 'נפש אחת מישראל' (משחת שמן להגאון רבי חיים שאול קאופמאן זצ"ל) [כא].

בחכמת נשים בנתה ביתה, **שסופם של גיחוכים וצחוק כזה להביא לידי ע"ז בפועל ממש – היום עושה שחוק מזה ומחר מדבר נוסף עד ש.... ומכאן נלמד עד כמה צריך להתרחק מהקרירות והליצנות וכיו"ב.**

כא. וכבר היה מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ זי"ע 'מדארף זיין גוט **צו** יעדן, נישט **מיט** יעדן' (יש 'להתנהג' בטוב לכל אחד מישראל, אך אין צריכים 'להתחבר' עם כל אחד ואחד).

מעין הדברים פירש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בדרך רמז בלשון הכתוב (פרשת לך, יג ח) 'ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו', שכך אמר אברם ללוט, **אל נא** אל תישאר עמי במחיצתי לדור איתי בצוותא, אלא **תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך** – ניפרד זה מזה ולא נהיה בקשרי ידידות, אך עדיין אעמוד לעזרך **כי אנשים אחים אנחנו**.

וכבר פירשו צדיקים בנוסח התפילה (אחר ברכת כהנים, ועוד) 'משמרת שלום' שהוא מלשון מְשַׁמֶּרֶת ונפה (שבת פ"כ מ"א), שצריך לברור היטב מה טיבו של אותו אחד החפץ להתחבר עימו, וכמו שכתב הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע (ב'צעטיל קטן' ששלח ע"י בנו הרה"ק מבולגרייא זי"ע לבחורי בעלזא בקראקא) **להתרחק מאנשים שאינם ידועים ליראי שמים**.

שהלך ללמוד תורה - כל העוסק בתורה הרי זה מתעלה

בפרשתן (כב יט), 'וישב אברהם אל נעריו ויקומו וילכו יחדיו אל באר שבע', ובמדרש (בר"ר נו יא) ויצחק היכן הוא, כי בפסוק לא נזכר אלא שאברהם אבינו שב אל נעריו, ולא ידענו מה עשה יצחק ולהיכן הלך, ותירצו שלחו אצל שם ללמוד ממנו תורה. והביאו על כך 'משל לאשה שנתעשרה מִפִּלְפֵּהּ (- מעסק טווית הצמר), אמרה הואיל ומן הַפֶּלֶךְ הזה נתעשרתי אינו זו מתחת ידי לעולם, כך אמר אברהם, כל שבא לידי אינו אלא בשביל שעסקתי בתורה ובמצוות, לפיכך איני רוצה שתזוז מזרעי לעולם'. **פשוטן** של דברים, שאברהם אבינו אמר, אם כל ההתעלות הנשגבה שהבאתני עד כדי עמידה בנסיון העקידה שאין למעלה הימנו הכל בא רק מכח עסק התורה, על כן אשלח את יצחק ללמוד אף הוא אצל שם בן נח, כדי שאף הוא יתעלה מעלות רמות. וכבר אמרו חז"ל (אבות ו ב) 'וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה'. ומכאן ניקח כל זרע אברהם אחרות חיים, כי הכח לעמוד בכל עשרה נסיונות, כל חד וחד בדיליה, בגוף ובנפש, ברוח ובגשם - הוא רק על ידי עסק התורה כי היא לנו עוז ואורה[כב], היא הנותנת כח עוז ותעצומות לאדם, והיא התבלין כנגד יצר הרע[כג]

כב. ו'אין ברכה כתורה', וכדברי ה'בעל הטורים' (ריש פר' וזאת הברכה) בזה"ל, וזאת הברכה בגימ' 'זו היא התורה', **כי בזכות התורה ברכה**. עכ"ל.

וביסוד הדברים ביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (אמרי שפר, ריש פר' בראשית) הא דאיתא במדרש (בר"ר א י) 'אמר רבי אלעזר בר חנינא בשם רבי אחא, כ"ו דורות היתה האל"ף (-אות א') קורא תגר לפני כסאו של הקב"ה, אמרה לפניו רבש"ע, אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי [שהתורה פותחת באות ב' – בראשית], אמר לה הקב"ה, העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואיני פותח תחילה אלא בך, שנאמר (שמות כ ב) **אנכי** ה' אלוקיך', ולכאורה יש להקשות, שהלא מבואר במדרש מקודם (וכן בזוה"ק ח"א רה:) טעם הדבר שהעולם נברא באות ב' ולא באות א', כי אל"ף הוא לשון ארור ואילו ב' הוא לשון ברכה, א"כ **כיצד ניתן להתחיל את התורה באות א'** שיש בו לשון קללה, אלא **מכאן תראה כוחה של תורה שהיא מהפכת מידת הדין למידת הרחמים והקללה נהפכת לברכה**, ומשום כך בריאת העולם שהיתה בטרם ניתנה התורה אי אפשר לפתוח בה באות א', אכן **משעה שיש תורה אין מקום לקללה אלא כולה ברכה היא...**

כג. הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע מבאר (פל"ז) מה שמצינו בדברי חז"ל לשון 'קריאה' לגבי עסק התורה [וכמו 'היה קורא בתורה'], שבשעה שלומד

כתב הרה"ק רבי אהרן מטשרנאביל זי"ע **באגרת הקודש לאחר הסתלקות אביו** (הובא במנורת אהרן עמ' א), וזל"ק, **כבר מרגלא בפומא לאמר טוב לגבר שיחנך דרכו בפשטיות התורה להגות בה יומם ולילה וכו', ואם יאמר האומר בהפקירא ניחא ליה, וימעט חמידא דאורייתא לרדוף כל היום להשיג אהבת ה' ויראתו ית"ש אל תאמין בו, שְׁמֵה מעליו ועבור, כי לא מחכמה שאל זאת, אטו יראה מילתא זוטרתא היא לבוא אליה בידים ריקניות טרם אשר יתוש כח אדם בליעל על ידי התורה, הם כי לא להזכיר זאת.** נקטו האי כללא בידכם וכו' דרך הממוצע חשוב ומקובל לפני השי"ת, וע"י התורה יכול כל אחד ואחד לבוא **אף** למדרגה גדולה שבגדולות.

ויטע אשל - סגולת הכנסת אורחים לכל העניינים ובפרט לזש"ק

פרשה זו יפה נדרשת בענין 'הכנסת אורחים', הן בתחילת הפרשה באריכות בפסוקי התורה ובמדרשים, והן בהמשך (כא לג) 'ויטע אשל בבאר שבע', ובמסכת סוטה (י.) נחלקו התנאים מה נטע אברהם - הצד השווה שביניהם שהתעסק רבות במעשה ובמחשבה היאך להיטיב לאורחיו[כד]. **ואכן**, גדולה **היא** מצוות

ועוסק בדברי תורה הרי הוא '**קורא להקב"ה לבוא אליו**, כביכול כאדם שקורא לחברו שיבוא אליו, וכבן קטן הקורא לאביו לבוא אליו, **להיות עמו בצוותא חדא ולא לִפְרֵד ממנו וְלִשָּׁאֵר יחידי ח"ו**', ומבאר עוד שהקורא אל הקב"ה ע"י עסק התורה הרי זה כביכול כמי שקורא שמו של הקב"ה, אבל בקריאה שע"י שאר המצוות אינו קורא בשמו של הקב"ה אלא כמי שאומר 'אבא, אבא', ועל זה אמר הנביא (ישעיה סד י) 'ואין **קורא בשמך**'.

כד. פעם סיפר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע לפני חבורת החסידים בשבח צדיק אחד מיוצאי תימן, והפליג את מעשיו הטובים שבעת מלחמת העולם דאג להאכיל מאות יהודים פליטי חרב שברחו מבתיהם מחמת המציק, העיר אחד מן היושבים והוסיף, שאותו צדיק היתה לו קביעות ללמוד סתרי תורה עם אחד מגדולי המקובלים, נענה הרה"ק 'מה אתה סח - הרי אנו מדברים ממה שהיה מאכיל יהודים...' כלומר, שמעלה זו חשובה וגבוהה יותר מלימוד סתרי תורה, כי ידעו והבינו אותם קדושי עליון שאין לך דבר גדול יותר מלהאכיל ולהשקות יהודים רעבים וצמאים.

ובמדה כנגד מדה יזכו גומלי חסדים, שהקב"ה ישקה את צמאי חסדו בכל הישועות והרפואות, וכן ביארו דבריהם (סנהדרין קג:) 'גדולה לגימה שמרחקת את הקרובים, ומקרבת את הרחוקים, ומעלמת עינים מן הרשעים', ופירש"י, **מעלמת מעיני המקום שלא להביט ברשעו לשלם לו כדרכו הרעה, אלא עושה**

הכנסת אורחים עד שאמרו חז"ל (שבת קכז.) גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

ומלבד חשיבותה של מצות הכנסת אורחים, נקשרו בה ג"כ הרבה סגולות טובות, לרפואה[כה] וישועה בכל העניינים[כו], גם מסוגלת היא מאד להיפקד בזכותה בפקידת ישועה ורחמים ב'זרע של קיימא', וכמו שאמרו במדרש (תנחומא כי תצא ב) 'ויש מצות שמתן שברה בנים כמו שרה שאירחה את האורחים, ושונמית על שקבלה את אלישע' (מלכים ב' פ"ד)[כז].

כתב ה'רבינו בחיי' על הפסוק (כא לג) 'ויטע אשל', במסורה יש

כאילו אינו רואה במעשיו, ולכאורה נראה שהדברים סותרים את דברי הגמרא (ב"ק נ.) 'כל האומר הקב"ה ותרן הוא, יותרו חייו', אך באמת לא קשיא, כי בודאי אין כאן וותרנות ואין שום דבר נעלם מעיניו יתב"ש, אלא שהנוהג עצמו בחסד וברחמים לרעהו מבלי לדקדק מה טיבם מעורר בזה **שגם הקב"ה יתנהג עמו במדה זו ברחמים וחסדים כביכול מבלי לעיין אם הוא ראוי לכך**, ויזכה לכפרה על פשעיו מצד שורת הדין, דבמדה שאדם מודד מודדין לו.

מן הבאר

דבר נפלא כתב הגה"ק ה'בן איש חי' בדרשותיו 'ורצה (אברהם אבינו) שלוש סאים, **כדי שיהיה מהם שארית הרבה ויאכלו אח"כ מהם הוא ובני ביתו**, שנחשב זה לשיורין של סעודת מצוה **שיש בהם מצוה באכילתם**', עכ"ל. ור"ל, שכשמכניס אורחים לביתו כל הסעודה מתקדשת ומתעלה להיות 'סעודת מצוה', עד שיש מצוה באכילת ה'שיריים'...

כיוצא בדבר מסופר על הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שהיה מצווה לתת לחולים שהזכירום בפניו להיפקד בדבר ישועה ממיני מאכל ומשתה שהכינו עבור ה'יושבים' ששהו בצל קדשו, באמרו שהם 'שיירי מצווה' של הכנסת אורחים...

כה. בימי ילדותו של הגאון הנודע רבי חיים הלוי סאלאוויטשיק זצ"ל מבריסק חלה מאוד, וכבר נואשו כל הרופאים משלומו, באותו זמן הגיע הרה"ק מקאברין זי"ע לבריסק, ונכנס לבקר בבית זקינו של הילד, החסיד רבי איטשע עפרון ז"ל (חותנו של ה'בית הלוי'), מיד פתח בזעקה, צרה גדולה יש לי בתוך ביתי, נכדי היקר חיימ'קה חולה אנוש, נענה הרה"ק ואמר, נלך לבקר את החולה. כאשר נכנסו אל החדר, פתח הרה"ק מקאברין זי"ע ואמר, שהנה נאמר (בפרשתן יח ח) 'והוא **עומד** עליהם תחת העץ ויאכלו', ולכאורה היה צריך

ב' 'ויטע' בספר זה, הכא, **ואידך** (ב ח) 'ויטע ה' **אלוקים** גן בעדן מקדם', **ללמדך שכל המחזיק במצוות 'אכסניה'** (הכנסת אורחים) **יורש גן עדן.**

מי שענה לאברהם ליצחק בנו הוא יענינו ביום קראנו, וישלח לנו במהרה רפואות וישועות לנו וכל ישראל בב"א.

לנקוט בלשון עבר – והוא **עמד** עליהם, ומדוע כתיב בלשון הוה, אלא ללמדנו, **כי בכל פעם שיהודי מקיים מצוות הכנסת אורחים מגיע לשם אברהם אבינו 'עמוד החסד'**, ולכן נאמר 'עומד', כי הוא עומד תמיד להשתתף בהכנסת אורחים. והנה אמרו חז"ל (ב"ב טז:) 'אבן טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא', **ומאחר שאתה מקיים בי הכנסת אורחים, ואף אברהם אבינו נמצא כאן בבית, ממילא ודאי תבוא הרפואה לילד החולה,** ואכן כך הוי (הובא בספר מחשבת נחום מהגה"צ רבי מנחם נחום מקאנטיקוזיבא-חיפה זצ"ל עמ' רלט, בהוספה, שהמחבר הנ"ל חזר על עובדא זו בפני הגר"ח מבריסק ונענה לו שאף הוא יודע ממעשה זה כפי שקבלו מאביו).

מעין זה מסופר עוד, שהרה"ק מקאברין זי"ע נקלע לביתו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע בעת שבתו היתה חולנית, והזכירה אביה לטובה אצל הרה"ק מקאברין, ואמר לחולנית, הרי אביך מקיים עתה מצות הכנסת אורחים, ואותה ה'אבן טובה' תלויה על צווארו, הסתכלי על אביך ותתרפאי (מזקנים אתבונן עמו' יג). **כו.** הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע דקדק בלשון הכתוב (יח ה) **'ואקחה פת לחם'**, שלכאורה היה צריך לומר **'ואתנה** פת לחם', שכן אברהם אבינו **נתן** לחם ל'אורחים' **ולא לקח**. אלא, כבר אמרו חז"ל (ויק"ר לד ח) 'יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית', ונמצא שכשאדם 'נותן' לחם לעני הרי באמת אינו אלא 'לוקח' מקח טוב לעצמו, על כן שפיר אמר אברהם 'ואקחה'. **כז.** הרה"ק בעל התניא זי"ע המתין על זרע של קיימא כי"ד שנים מעת נישואיו, וכאשר בא להזכיר עצמו אצל רבו הרה"ק ה'מגיד' ממעזריטש זי"ע יעץ לו לקיים מצוות הכנסת אורחים כסגולה, ורמז לה בפסוק (תהילים קיט ט) 'במה יזכה נער את ארחו' **במה יזכה** האדם **לנער**, על ידי **את ארחו**, שיכניס אורחים לביתו, להאכילם, להשקותם ולמלאות כל סיפוקם בסבר פנים יפות. וסיפר לו שגם אביו של הבעש"ט נושע בדרך זאת. יש שרמזוהו בכתוב (מז כג) 'הא לכם זרע' - 'הא' נוטריקון **הכנסת אורחים**, שעל ידי קיומה בהידור **רב** יהיה **לכם זרע**, דורות ישרים מבורכים.

יש שהוסיפו שמסגולת הכנסת אורחים להינצל מצער הלידה, כי **'בעצב** תלדי בנים' (ג טז) ר"ת עיניה צרה באורחים. וזו שגוברת על טבעה ומכנסת אורחים בעין יפה הרי יצאה מכלל 'עצב', וממילא אינה בכלל הקללה.

אולי ימצאון שם עשרה צדיקים וכו'

מעשה נורא שמענו ממכירי בעלי המעשה, למשפחה אחת נולד למזל טוב בנם **התשיעי** בטרם פרוץ ה'מלחמה', אך שוד ושבר, הבן נולד עם רגליים עקומות, בעזהשי"ת מצאו רופאה נכרית מומחית שטיפלה כראוי בילד ויישרה את רגליו כדת וכנכון.

כעבור זמן כשכבר פרצה המלחמה והיו בגטו ה"י, נולד להם בנם **העשירי** וגם לו רגליים עקומות, כמובן שאֵם בישראל עושה את כל אשר נדרש למען ילדיה, ואכן **במסירות נפש ברחה מהגטו לבית הרופאה**, שטיפלה כראוי בבן הנולד. משנתיישרו הרגליים פנתה לשוב לגטו, שאלה אותה הרופאה אנה תלכי, ותען האשה, אל הגטו, אמרה הרופאה וכי נשתבשה דעתיך, והרי יהרגו את כולכם שם, אמרה האשה ומה אעשה, ענתה הרופאה, שובי לגטו, אספי את בני משפחתך ובואי לביתי יחד עם כל צאצאייך... וכן עשתה, **כל בני המשפחה** (עם עשרת ילדיהם) **נחבאו במשך כל שנות המלחמה בבית הרופאה**, ועי"ז ניצלו ונשארו חיים ושלמים.

אחר המלחמה עלו לארה"ב, בהגיע עת דודים כשהשיאו שם את בנם הראשון, שלחו אחר הרופאה, שילמו דמי נסיעה (טיקעט) והביאו אותה כאורחת הכבוד לארה"ב. בהיותה שם רעשה הארץ, ושאלו את הרופאה מדוע עשית זאת, להציל משפחה שלימה מתוך מסירות נפש, כי אילו היתה נתפסת היו הורגים אותה ואת משפחתה בעוון הצלת יהודים. ענתה הרופאה הנכרית, בילדותי למדתי בתנ"ך, וראיתי כתוב שם (בפרשתן) שאברהם אבינו ביקש מהבורא שבזכות עשרה צדיקים יציל את העיר והקב"ה הסכים על ידו, אלא שבפועל לא היו עשרה צדיקים בסדום, חשבתי לעצמי הרי היהודים הם צדיקים, מה יקרה כעת אם הרשעים יהרגו את כל היהודים ולא יהיה מנין יהודים בעירנו הרי אז **כל ווארשא תתהפך** כמהפכת סדום ועמורה, על כן אמרתי - אני אציל את ווארשא, הבאתי את כל המשפחה לביתי כדי להציל את ווארשא, ע"כ המעשה הנורא.

ולפי דרכנו למדנו, כי רבות דנים ומפרשים בענין זה שנראה כאילו כל תפילת אברהם אבינו שהתחנן אולי יש חמישים ארבעים וכו' לא הועילה מאומה, **וראה נא כי הועילה לאלפי שנים לאחמ"כ להציל משפחה שלימה לדורות עולם, מעתה, אל יתייאש המתפלל אלא יאמין שכל תפילה ותפילה פועלת לטוב.**

והעיקר שיתפלל בפשיטות ותמימות באמונה שלימה בכחה של תפילה. ידוע מה שסיפר הרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע על איש תם וישר, שהיה דר בכפר אחד סביבות ירושלים, הלה לא קרא ולא שנה מימיו, ואף את 'סדר התפילה' לא ידע, וכך הייתה דרכו, שבכל שבוע היה נכנס לירושלים למכור פירות וירקות מתנובת שדהו, ואז היה נכנס אל הרב דמתא שירשום לו על הנייר את סדר התפילה לכל השבוע הבעל"ט. פעם אחת בא אל הרב בחודש חשון, וביקש מאתו שירשום לו סדר התפילות לכמה שבועות, היות והדרכים עומדות להתקלקל ברפש וטיט על ידי הגשמים העתידים לירד, עשה הרב כבקשתו.

ויהי בשבוע השני נזדמן לו לעלות לירושלים, והנה הוא רואה שכל חנויות היהודים נעולות על מסגר ובריח, נחרד בליבו שמא טעה במנין הימים ושבת היום, אך משראה את הקהל מהלכים בטלית ותפילין שבה אליו רוחו שלא התבלבל בחשבון הימים. שאל אותם האיש, מה יום מיומיים, מדוע שבתו בעלי החנויות ממלאכתם. השיבו לו שהיום תענית ציבור הוא, ולכן הכל בטלים ממלאכתם. הצטער היהודי על שאכל כי לא ידע שהיום הוא יום תענית, ולא עוד אלא שלא התפלל את תפילת התענית. מיהר אל הרב ופרץ בבכי, היתכן להכשילני בחמורות כגון דא, לאכול ביום תענית ציבור. השיב לו הרב, אין תענית זו מהתעניות הקבועות, אלא כך גזרו בי"ד עקב עצירת גשמים, וקראו עצרה וצום לתפילה ולתחנונים ממי שמפתח של גשמים בידו. חזר ותמה, וכי מפני כך צריך לגזור תענית וצום, החזיר לו הרב בשאלה, וכי מה יש לעשות לפי דעתך, השיב הלה, בהיעצר הגשם מעל אדמתי, אצא השדה, ואקרא לאבינו שבשמים, ומיד מתחילים הגשמים לירד. אמר לו הרב, אם כן עשה נא אף למענינו כן, נשא הכפרי עיניו למרום ואמר **אבא רחימאי, בניך צריכים לגשם, וכי אפשר שיגוועו בניך ברעב חלילה... ומיד נתקדרו השמים בעבים והחל מטר לירד להשקות נפש כל חי.**

הוסיפו על כך בשם בנו של ה'צמח צדק' הרה"ק המהר"ש זי"ע, שאין משיבים ריקם את תפילת התמים, משום שאינו מבין 'חסידישע פשעטלאך', אלא מדבר אל הקב"ה כבן המתחטא אל אביו, ובקשה כזאת בדין הוא שתתקבל.